

Електронна демократія: основні підходи до трактування

Бучин Микола

Кафедра ПМВ
НУ «Львівська політехніка»
Львів, Україна
buchyn@ukr.net

Essence of concept "electronic democracy" is exposed. The basic approaches to her understanding are systematized.

Ключові слова: електронна демократія, підходи, інформаційно-комунікативні технології, народовладдя, комунікація.

ВСТУП

В сучасному світі спостерігаємо дві важливі тенденції. По-перше, ми живемо в епоху інформаційних технологій та інформаційного суспільства, де інформація, комунікація та знання стають основною цінністю та основним надбанням людства. По-друге, міжнародне співтовариство трансформується у напрямку демократизації, реалізації народовладдя, дотримання прав особи. Очевидно, що згадані тенденції є взаємопов'язаними і актуалізують таке поняття, як «електронна демократія».

ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ»

Можна констатувати, що науковці по-різному бачать і розкривають суть електронної демократії. Систематизувавши різноманітні трактування терміну «електронна демократія», вважаємо за доцільне виділити декілька підходів до її розуміння та характеристики:

1. *Електронна демократія як характеристика суспільного ладу.* Згідно цього підходу електронну демократію трактують як різновид демократії загалом, його вищу стадію. В цьому контексті слід згадати дослідника політичної комунікації М. Вершиніна, який зазначає, що «електронна демократія» є будь-якою

демократичною політичною системою, у якій комп'ютери й комп'ютерні мережі використовуються для виконання найважливіших функцій демократичного процесу, таких як поширення інформації, комунікація, об'єднання інтересів громадян і прийняття політичних рішень [1, С. 98]. Схоже визначення дає Вікіпедія, трактуючи е-демократію як форму демократії, що характеризується використанням інформаційно-комунікаційних технологій як основного засобу для колективних розумових і адміністративних процесів на всіх рівнях, починаючи з місцевого самоврядування і закінчуючи міжнародним рівнем [5].

2. *Електронна демократія як система відносин чи комунікацій.* Схожого трактування електронної демократії притримується українське законодавство, розуміючи під останньою форму суспільних відносин, за якої громадяни та організації залучаються до державного та місцевого управління шляхом широкого використання інформаційно-комунікаційних технологій [7].

Електронну демократію як механізм політичної комунікації розглядає російський дослідник М. Грачов. Під електронною демократією він розуміє заснований на використанні мережевих комп'ютерних технологій механізм забезпечення політичної комунікації, який сприяє реалізації принципу народовладдя і дозволяє зробити політичний устрій таким, що відповідає реальним потребам інформаційного суспільства [2].

3. *Електронна демократія як механізм реалізації народовладдя з допомогою інформаційно-комунікативних технологій.* В цьому аспекті під е-демократією розуміють

практичну діяльність щодо зміцнення демократії через інформатизацію суспільно-політичного життя. Вітчизняні дослідники, характеризуючи термін «електронна демократія», зазначають: «У широкому сенсі він означає можливість залучення громадян до більш активної участі у справах суспільства за допомогою використання комп'ютерних, а також аналогічних їм засобам і мережам комунікацій» [6].

4. *Електронна демократія як сукупність інформаційно-комунікаційних засобів і технологій.* «Е-демократія складається з усіх електронних засобів комунікацій, що дають змогу / уможливають для громадян докладання зусиль для того, щоб керівники / політики були відповідальними за свої дії у сфері публічного життя» [8, С. 97].

5. *Електронна демократія як інструмент, яким володіють суб'єкти політики.* На нашу думку, в такому контексті під електронною демократією слід розуміти діяльність суб'єктів політики, що спрямована на інтенсифікацію взаємовідносин з громадянами з допомогою інформаційно-комунікативних засобів та інструментів і має на меті популяризацію суб'єкта політики.

Український дослідник В. Гужва виділяє два підходи до трактування електронної демократії. У вузькому розумінні електронна демократія – це застосування інформаційно-комунікаційних технологій для забезпечення (електронного супроводу) громадянами своїх прав. Згідно широкого підходу електронна демократія трактується як залучення громадян до вирішення різноманітних суспільно-політичних завдань за допомогою сучасних інформаційно-комунікативних технологій [3, С. 209].

Підсумовуючи, хочемо відзначити, що попри наявність різноманітних підходів до трактування е-демократії, їй притаманні такі невід'ємні ознаки та особливості: 1) електронна демократія неможлива без розвитку інформаційного суспільства та інформаційно-комунікативних технологій; 2) електронна демократія сприяє реалізації конституційних прав та свобод громадян; 3) електронна демократія робить більш прозорим процес здійснення державного управління; 4) електронна демократія дає змогу громадянам активніше залучатися до здійснення

народовладдя; 5) електронна демократія сприяє демократизації суспільного ладу в державі; 6) електронна демократія повинна поєднуватися з комплексними механізмами інформаційного захисту.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] М. С. Вершинин, «Политическая коммуникация в информационном обществе: перспективные направления исследований», Актуальные проблемы теории коммуникации. Сборник научных трудов, СПб.: Изд-во СПбГПУ, 2004.
- [2] М. Н. Грачев, «Политическая коммуникация: теоретические концепции, модели, векторы развития: Монография», Прометей, 2004, 328 с.
- [3] В. Гужва, «Електронна демократія та умови її ефективного запровадження в Україні», Модернізація управління національною економікою : зб. матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф., 25–26 лист. 2016 р., МОН України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана», Київ: КНЕУ, 2016, С. 208–212.
- [4] В. И. Дрожжинов, А. А. Штрик, «Электронная демократия и поддерживающие ее технологии», Технологии информационного общества. Интернет и современное общество : тр. VI Всеросс. объединен. конф. Санкт-Петербург, 3 – 6 ноября 2003 г., СПб. : Изд-во филолог. ф-та СПбГУ, 2003, С. 101–110.
- [5] «Електронна демократія», [Електронний ресурс], Вікіпедія, Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Електронна_демократія
- [6] А.С. Міносян, Н. В. Чорна, І. П. Коршунова, «Електронна демократія в сучасному світі: досягнення та проблеми», [Електронний ресурс], Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Vdnuet/gum/2011_2/Minosan.pdf.
- [7] «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні», Розпорядження КМУ від 15 травня 2013 р., [Електронний ресурс], Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80/page>
- [8] А. Сіленко, «Інформаційні технології – новий імпульс для пошуку парадигми майбутнього суспільства», Політ. Менеджмент, 2007, № 3, С. 97–98.